

μένη σου. από τη γυναίκα σου, ένα σωρό κινήματα, ένα σωρό ξέρες, ένα σωρό εξωτερικά γνωρίσματα. Πολύ περισσότερο λοιπόν από γλώσσα που λατρεύεις, από γλώσσα πολιτισμένη, τελειοποιημένη, αποκρυσταλλωμένη που έχεις την εὐτυχία κιόλας νὰ τὴ ζεῖς καὶ νὰ τὴ νοιώθεις. Στὰ κουτούροῦ κι ὡς ἔτυχε ποτές δὲν καλλουργίζονται οἱ γλώσσες. Ἡ δική μας ἡ γλώσσα ἤθελε λιγύσματα καὶ περπατησιὰ πού δὲν εἶχε, γιατί εἴταν γλώσσα δυσκολοκίνητη, γλώσσα καινούργια κι ἀδούλευτη.

Λέτε πὼς ὁ Ψυχάρης ἔλο μικρὲς φρασούλες φτιάχνει γιατί δὲν μπορεῖ τίς μεγάλες νὰ τίς καταφέρει. Κι αὐτὸ εἶναι γαλλισμός, κατὰ τὴ γνώμη σας. Ἐγὼ εἶδα καὶ μεγάλες φράσεις καὶ μικρὲς στὸ βιβλίο του καὶ κατὰ τὴν περίστασι. Κ' ἕνα ξέρω νὰ βεβαιώσω πὼς αὐτὸ πού λέτε γαλλισμός, ἐγὼ τὸ λέω ὕφος, — ὕφος τοῦ Ψυχάρη. Εἶναι ὁ μόνος συγγραφέας ρωμῖος πού ἔχει ὕφος, πού ξεχωρίζει ἀπὸ μακριά. Ἀλλωστε ὁ Θουκυδίδης ἴδιο ὕφος εἶχε τάχα μὲ τὸν Πλούταρχο; ἴδιο ὁ Πίνδαρος μὲ τὸ Σοφοκλῆ;

Ἵστερα καὶ τὸ ἄλλο. Ὅταν ὁ Μορεὰς ἔλεγε πὼς ἡ γαλλικὴ μοιάζει μὲ τὴν ἀρχαία μας, βρίσκατε τὴν παρατήρησή του σοφὴ. Μὰ μὴ κ' ἡ γαλλικὴ μοιάζει μὲ τὴν ἀρχαία μας, γιατί νὰ μὴν ἐπιδράσει αὐτὴ καὶ τὴ νέα μας; Ὡστόσο ξέχασα πὼς ὁ Μορεὰς σὰς περιφρόνησε καὶ τὴ γλώσσα σας καὶ τὰ γλωσσικά σας ζητήματα κ' ἔγραψε γαλλικὰ μοναχά. Καὶ γιὰ νὰ σ' ἐχτιμήσει ὁ σημερινὸς ρωμῖος πρέπει νὰ τὸν πατήσεις στὸ στήθος, πρέπει νὰ τὸν περιφρονήσεις. Τότε μονάχα θὰ πεῖ πὼς εἶσαι κάτι, πὼς εἶσαι ἀνώτερός του, πὼς εἶσαι μεγάλος.

Ὅμως ὁ Ψυχάρης ἀγάπησε τὴ γλώσσα του πρῶτ' ἀπ' ὅλα, τὴν καταφρονεμένη αὐτὸς τὴν καταδέχτηκε. Ἐσκυψε μὲ σεβασμὸ καὶ τὴ σήκωσε ἀπὸ τὴ λάσπη πού τὴν ἔρριξαν οἱ δασκάλοι κ' οἱ σχολαστικοὶ καὶ τὴν ἀνέδασε ψηλά, τὴν ἔθαλε νὰ καθήσει σὲ θρόνο χρυσὸ καθὼς τῆς ταίριαζε, καὶ τὴν ἔκανε Μούσα του καὶ Θεό του.

Ἀπαιτεῖ ἀγάπη ἡ γλώσσα, ἀπαιτεῖ πίστη ἡ ποίησις, ἀπαιτεῖ ἀφοσίωσις ἡ δημιουργία κ' ἡ ζωὴ καὶ μόνο μ' ἀγάπη, μὲ πίστη καὶ μ' ἀφοσίωσις γίνονται μεγάλα ἔργα σὰν τὰ «*Λυὸ ἀδέρφια*», ὅταν δὲ λείπει βέβαια ἡ μεγαλοφυΐα.

Μπαστιάννα, Γενάρης 10ῦ 1912 ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

Ὁξω ἀπὸ τὴν ποίησιν, δὲν εἶχαμε προσέξει, ὅπως ἔπρεπε, οὔτε στὰ ἔθιμα οὔτε στὴ γλώσσα μας οὔτε στὴν ψυχὴ μας. Ἡ φιλολογία μας δὲν καταδεχότανε τὴν Ἑλλάδα. Εἴτανε θρεμμένη, πιὸ σωστὰ δηλαδὴ ἠρρωστημένη ἀπὸ ξένη μίμησις. Ὅτι ἔργο δὲν ἔδειχνε πασσαλόρι ἐβρωπαϊκόν, ἢ δὲν περνοῦσε ἢ περνοῦσε ἀπαρατήρητο.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ETTORE MOSCHINO

ΤΡΙΣΤΑΝΟΣ ΚΑΙ ΙΖΟΛΔΗ^(*)

ΤΟ Β' ΜΕΡΟΣ

Πλούσια ζωγραφισμένος μὲ γιρλάντες, μ' ἐλέφαντες καὶ μ' ἐρωτικὲς ἱστορίες, φαίνεται ὁ θάλαμος τῆς Ἰζόλδης στὸ καστέλλι τοῦ Ρήγα. Βλέπει ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος πρὸς τὸν ἀνθισμένο κήτο, καὶ ἀπὸ τὸ βάθος πρὸς τὴ μεγάλη αὐλὴ τοῦ Πυργοκίστελλου, ὅπου ξεχωρίζουνε τὰ πλευρὰ τῶν πύργων του, μὲ τὰ μεγάλα τους νταμωτὰ τετράγωνα, τάλικοβαμμένα. Ἡ κεντρικὴ θύρα εἶναι στολισμένη μὲ γαλάζια κορίνα, ὅπου εἶναι κενημένες χρυσὲς κορωνίτσες, — τὰ χρώματα τῆς Ρήγισσας. Στὴ δεξιὰ τὴν κόχη μιὰ μικρότερη κορίνα κρύβει μιὰ καμαρούλα· στὸν ἀριστερὸ τὸν τοῖχο ἀνοίγει θύρα πού πηγαίνει σὲ ἄλλα δωμάτια τῆς Ἰζόλδης. Στὸ δεξιὸ τοῖχο, ἄλλη θύρα. Στὴν κόχη παρὰ-μερα, μιὰ ἄρπα.

(Εἶναι στὴ σκηνὴ ἀπάνω ἡ ΙΖΟΛΔΗ καὶ ἡ ΒΡΑΓΓΙΑΝΑ. Ἡ ρήγισσα κάθεται σὲ μιὰ πολυθρόνα, βαλμένη ψηλὰ σ' ἕνα πατάρι μὲ σκαλοπάτια, πού τὰ σκεπάζει ἀπαλὴ πορφύρα. Καταγίνεται μὲ τὸ νὰ ξομπλιάξῃ ἕνα μαφόρι τῆς Ἰγγλιτέρρας μὲ γνέματα χρυσά. Ἡ παρὰ-κόρη κάθεται στὰ πόδια τῆς, σ' ἕνα σκαλοπάτι, καὶ ξεδιαλίνει κ' ἐτοιμάζει τίς ὀτρές, λέγοντας τὸ παραμῦθι τῆς σὰν ψαλμωδία:)

ΒΡΑΓ. «Στὸν ἄνεμο καθήμενη,
κάτου ἀπὸ τᾶσπρο ἀγκάθι,
προσμένει ἡ Ὀριέττα ἡ ὁμορφὴ
τὸ σαστικό της νᾶρθι·
καὶ τὸν προσμένει ἀνώφελα
τὴ νύχτι, ὡς τὸ πρωῒ....
Σὰν εἶδε πὰ καὶ ρόδισε
στὰ ὄρη ἡ χαραινὴ, —
κι αὐτὸς ποῦ νὰ φανῇ !....

ΙΖΟΛ. Σώπα Βραγγιάνα.

Εἶν' ὁμορφα τὰ λόγια, μὰ χαμένη πηγαίνει ἡ γλύκα τοῦ παραμυθιοῦ σου! Ἡ ὁμορφὴ Ὀριέττα τόσο μαύρη πίκρα δὲν ἔλαβε ποτὲ τῆς. Γιὰ μέ, γιὰ μένα, ἡ ἀπαντοχὴ βαρεὶά ναι, σὰν τὴν πέτρα τοῦ τάφου ἀπάνου στὴν καρδιά πού ἀκόμα δὲν εἶναι πεθιαμμένη. Ἀχ! ἕνας κόσμος δὲν πέρισε στὸ βιάσανό μου ἀπάνου; Στὴν κεφαλὴ ποιοῦ χέρι μὲ βαραίνει, καὶ στὰ μηλίγγια μοῦ ἔδεσε τὴν κόμη τόσο σφιχτά, πού λὲς τὴν ξεριζώνει; Βγάλε, Βραγγιάνα, τὰ λαμπρὰ στολίδια! κάνε τα μαῦρα τὰ μαλλιά μου, ἀσβόλη σκόρπισε μέσα στὸ χρυσάφι τοῦτο, ξολόθρεψέ τα! Κατάρτα τὰ δέρνει,

(*) Κοίταξε ἀριθ. 463, 464 καὶ 465.